

Svenskt Näringslivs Immaterialrättsstrategi

Kunskapsekonomins viktigaste tillgång

Kunskapsbaserade tillgångar, såsom patent, upphovsrättigheter och företagshemligheter, har kommit att bli allt viktigare. I kunskapsekonomin är dessa tillgångar ofta helt avgörande för företag. Innovativa företag använder sig av immaterialrättigheter för att skydda sina innovationer och skydden är avgörande för företags vilja att investera i FoU. Många företag har också hantering av kunskapsbaserade tillgångar som grund för sin affärsmodell, genom att de exempelvis kommersialiserar innovationer via att licensiera rättigheter.

Immaterialrättsintensiva företag står idag för 45 % av BNP inom EU och för en betydande del av EU:s export till omvärlden. Det kan samtidigt konstateras att enbart 9 % av de små och medelstora företagen tillhör denna kategori av företag.

Behov av strategi

Många av Sveriges konkurrentländer har idag inte bara en nationell innovationsstrategi utan även en tydlig strategi kring hantering av de kunskapsbaserade tillgångarna. För att bibehålla och förstärka Sveriges konkurrenskraft måste vi ta tillvara alla de tillgångar vi har och kan ha. Det innebär att göra medvetna val mellan open innovation och skydd. Frågor kring immaterialrätt har normalt betraktats som en ren juridisk fråga. Frågan behöver dock betraktas från näringslivsperspektiv och göras till en del av näringspolitiken. I väntan på att det allmänna tar sitt övergripande ansvar presenterar Svenskt Näringsliv förslag på konkreta åtgärder.

Strategins struktur och fokus

Strategin som Svenskt Näringsliv tagit fram kommer att presenteras i en serie seminarier under 2019 och 2020. Vi har valt att fokusera på de olika utmaningar vi identifierat, de utmaningar som gör att Sverige och svenska företag hamnar i en sämre position än nödvändigt. De konkreta åtgärderna vi föreslår kommer att presenteras för sig, i anslutning till de seminarier där respektive utmaning behandlas. Det som presenteras här är de utmaningar vi identifierat och vilka konsekvenser vi ser att utmaningarna har.

Utmaning 1: Kunskapsbrist

Okunskapen om immaterialrätt har visats i ett stort antal rapporter, kunskapsnivån är låg även hos många företag. Detta gäller inte bara i Sverige utan har visats även på EU-nivå. Alltför många kan alldeles för lite, så lite att de inte ens vet när de borde fråga om hjälp.

Konsekvens:

- Tillgångar som skulle kunna finnas skapas aldrig. Patent söks inte, varumärken söks inte. Upphovsrättigheter ligger spridda hos olika aktörer utan avtal kring vem som får göra vad.

- Avtal som ingås får snedvridande effekter. Detta gäller inte minst vid offentlig upphandling, där upphandlande enheter sällan förstår konsekvenserna av olika skrivningar. De gör därför väl så ofta för stora som för små rättighetsförvärv.

Utmaning 2: Bristande tillvaratagande av tillgångarna

De (potentiella) kunskapsbaserade tillgångar som finns tas inte tillvara. Patentinformation används inte, trots att den kan vara till stor nytta. Innovationsstödssystemen brister ofta i relation till de kunskapsbaserade tillgångarna. FoU-samverkan försvåras ofta av att avtal kring kunskapsbaserade tillgångar ses mer som en stötesten än en lösning.

Konsekvens:

- Investeringar görs i forskning som redan lett till patent för andra. Istället för att låta patentinformation ligga till grund för nya forskningsfrågor forskas på sådant som redan är beforskat och patenterat.
- Uppstartande företag kan få stöd som leder fel. Innovationsstödsystemet har blivit bättre, men har långt kvar innan uppstartande företag kan lita på att de får välgrundade råd kring immaterialrätt.
- FoU-samverkan blir inte av och/eller leder till resultat som inte kommer till nytta på grund av felkonstruerade avtal.

Utmaning 3: Ny teknisk verklighet

Den tekniska utvecklingen går otroligt fort. Den nya tekniska verkligheten ändrar förutsättningarna för de kunskapsbaserade tillgångarna. Tydligast har vi hittills sett det inom upphovsrätten, men motsvarande utveckling kan väntas även för andra rättigheter.

Konsekvens:

- Existerande regelverk är inte anpassat till den tekniska verklighet företagen verkar i idag. Innovationer och affärsmöjligheter försvåras av regelverk anpassat till en teknisk verklighet som ligger långt tillbaka.

Utmaning 4: Globalisering

Vår värld har krympt. Inte minst kan vi se att värdekedjorna förändras på grund av globaliseringen. Nästan alla företag är del av globala värdekedjor. I diskussioner kring handelsavtal har ofta immaterialrättigheter en central roll.

Konsekvens

- Det faktum att många länder inte har lagstiftning på plats och/eller inte respekterar rättigheter drabbar många svenska företag.
- Olika regler i olika länder försvårar internationell handel. Det får bland annat till konsekvens att företag måste skriva olika avtal för olika marknader, vilket leder till onödigt höga transaktionskostnader.

Utmaning 5: Ett regelverk i behov av förändring

Regelverken kring de kunskapsbaserade tillgångarna behöver utvecklas. Regelverken har sin bakgrund i konventioner från slutet av 1800-talet. För företagens konkurrenskraft krävs regelverk i världsklass.

Konsekvens

- Svenska företag förlorar i konkurrenskraft. Vi får inte tillräcklig utväxling på vår höga digitala mognad och våra innovationer.